

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

D. Bernardi Primi Clarævallensis Abbatis, Ordinis Cisterciensium Antesignani, melliflui Ecclesiæ Doctoris Sermones In Dominicis & Festa per annum

Bernardus <Claraevallensis>

Ser. De quatuor continuis solennitatibus, scilicet Nativitatis Domini ac SS,
Stephani, Ioannis & Innocentium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39254

In Natali Domini, Sermo IV. 99

Ut ergo inveniatur in nobis semper Maria, & Joseph, & Infans positus in præsepio: sobriè & iustè & piè vivamus in hoc sæculo. Propter hoc enim apparuit gratia erudiens nos & per hoc quoque illius gloria apparebit. Sic enim habes ^g: Apparuit gratia Dei omnibus hominibus, erudiens nos, ut abnegantes impietatem & secularia desideria, sobriè & iustè & piè vivamus in hoc sæculo, expectantes beatam spem, & adventum gloriae magni Dei. Apparuit in parvulo gratia ad eruditionem. Sed hic erit magnus, sicut de eo Gabriel locutus est ^h: & quos parvulus erudierit ad humilitatem cordis & mansuetudinem, magnificabit postmodum & glorificabit magnus & gloriosus adveniens Iesus Christus Dominus noster.

IN NATALI DOMINI.

SERMO V.

Benedictus Deus & pater Domini nostri Iesu Christi, pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra a.

Benedictus, qui propter nimiam charitatem suam qua dilexit nos, Filium suum dilectum, in quo ei bene complacuit, misit: per quem reconciliati pacem habemus ad eum, ut idem sit nobis reconciliationis huius & mediator & obfès. Non est quod vereamur, Fratres mei, sub tanto mediatore, non est quod de tam fido obside dubitemus. Sed qualis mediator est, inquires, qui in stabulo nascitur, in præsepio ponitur, pannis involvitur sicut cæteri, plorat ut cæteri: denique infans iacet ut cæteri consueverunt? magnus planè mediator est etiam in his omnibus, quæ ad pacem sunt, non perfunctoriè, sed efficaciter quærens. Infans quidem est, sed verbum infans, cuius ne ipsa quidem infantia tacet, *Consolamini, consolamini, dicit Dominus Deus vester* ^b, dicit hoc Emanuel vobiscum ^b *Esa. 47, a* Deus. Clamat hoc stabulum, clamat præsepe, clamant lachrymæ, clamant panni. Clamat stabulum curando sese homini qui in latrones incidat ^c, præparari. Clamat præsepe, eidem homini, qui jumentis comparatus fuerat ^d, pabulum ministrari. Clamant lachrymæ, clamant panni eiusdem ipsius cruenta jam vulnera ablui & detergi. Siquidem nullo horum Christus eguit; nihil horum illi propter se, magis autem omnia propter electos. *Verebuntur filium meum*, ait Pater misericordiarum ^e. *Matth. 21.* Verum id quidem Domine, reverentur eum: sed qui? Non planè Judæi, ad quod missus: sed electi propter quos missus.

Reveremur eum nos in præsepio, reveremur in patibulo, reveremur in sepulchro. Devotè suscipimus tenerum propter nos, cruentum propter

*Christus sal-
vator à fide-
libus unde-
quaque reve-
rendus.*

[Psal. 102. c

*Dum cur Pa-
ter misericor-
diarum dica-
tur qui non
minus iustus
est quam mi-
sericors.*

g Psal. 25. b

h Psal. 24. b

a Psal. 110. a

b Rom. 9. b

*Deus causam
seu materiam
miserendi su-
mit ex seipso,
puniendi ex
nobis.*

i Ezech. 18.

§

k Psal. 91. c

*Quare pater
non tam mi-
sericordie
quam miseri-
cordiarum.*

l 1. Cor. 1. a

m Thren. 3. c

*Duplex ho-
minis Misere-
ria: utriusque
succurrit du-
plex Dei mi-
sericordia.*

propter nos, pallidum propter nos, sepultum propter nos reveremur. Devotè adoramus cum Magis, devotè amplectimur cum Simeone sancto infantiam Salvatoris, suscipientes misericordiam tuam in medio templi tui. Siquidem ipse est de quo legimus *f*: *Misericordia Domini ab æterno*, alioquin quid coæternum Patri, nisi Filius & Spiritus sanctus? Et uterque quidem non tam misericors, quàm ipsa verè misericordia, nihilominus etiam Pater misericordia est: atque hi tres non nisi una misericordia, sicut una essentia, una sapientia, una majestas. In eo tamen quod Pater misericordiarum dicitur Deus, quis non videat velut proprio nomine Filium designari? Et benè dicitur Pater misericordiarum, cui proprium est misereri semper & parcere.

Sed forte quis dicat: Quomodo illi proprium est misereri, cuius *judicia abyssus multa §*. Neque enim dicitur: Omnes viæ eius sola misericordia, sed, *misericordia & veritas h*. Non minus justus quàm misericors est, cui misericordia & iudicium decantatur *a*. Verum id quidem; cui vult miseretur, & quem vult *b* indurat; sed quod miseretur, proprium illi est, ex se enim sumit materiam, & velut quoddam seminarium miserendi. Nam quod iudicat & condemnat, nos eum quodammodo cogimus, ut longè aliter de corde ipsius miseratio, quam animadversio procedere videatur. Ipsum audi dicentem *i*: *Nunquid voluntatis meæ est mors impii*, dicit Dominus, & *non magis ut convertatur & vivat?* Rectè igitur non pater iudiciorum vel ultionum dicitur, sed pater misericordiarum: non modò quòd pater videatur misereri potius quàm indignari, & quemadmodum pater filiorum misereatur timentium se: sed eo magis quòd miserendi causam & originem sumat ex proprio, iudicandi vel ulciscendi magis ex nostro.

Sed si propter hoc pater misericordiæ, quare pater misericordiarum? *Semel locutus est Deus (ait Propheta) duo hæc audi vi, quia potestas Dei est, & tibi Domine misericordia.* Cæterum Apostolus nobis in uno verbo, in filio uno ipsam quoque misericordiam duplicem commendat *l*, patrem dicens non unius tantum misericordiæ, sed *misericordiarum: & Deum non unius, sed totius consolationis, qui consolatur nos non modò in hac vel in illa, sed in omni tribulatione. Misericordia Domini multa,* ait quidam *m*, videlicet quia multæ tribulationes iustorum, & de omnibus his liberabit eos Dominus. Unus est Dei Filius, unum Verbum: sed miseria nostra multiplex non modò magnam misericordiam, sed & multitudinem quærit miserationum. Forte tamen propter substantiam duplicem qua subsistit humana conditio, cum sit utraque tam misera, non incongruè duplex hominum dicatur esse miseria, licet sit multiplex

in utraque. Si quidem & corporis & cordis nostri tribulationes multiplicatae sunt, sed ab utrisque necessitatibus eruit, qui totum hominem salvum facit. Cum ergo unus ille & unicus Dei Filius, & jam nunc venerit propter animas, tollere scilicet peccata mundi, & secundo propter corpora sit venturus, ut ea resuscitet, & configuret corpori claritatis suae: non incongruum fortasse videbitur, ut in eo quod *patrem misericordiarum* benedicimus, duplicem hanc misericordiam confiteamur. Suscipiens enim humanae naturae corpus simul & animam, non modo semel *consolamini*, sed (ut supra quoque meminimus) *consolamini, consolamini, dicit Dominus Deus vester*^a: ut videlicet certi simus quod utrumque sit salvaturus, qui neutrum suscipere est dedignatus.

^a Esai. 40, 2

Sed in quibus putas? Planè in populo suo. *Ipsè enim & nunc salvum faciet*, non quoscunque, sed *populum suum à peccatis eorum*, & postmodum non omne corpus, sed corpus humilitatis configurabit corpori claritatis suae. Denique populum suum consolatur, utique populum humilem, quem salvum faciet, nam oculos superbiorum humiliabit. Vis nosse populum eius? *Tibi derelictus est pauper*, ait homo secundum cor Dei^b. Sed & ipse in Evangelio. *Vae vobis*, inquit^c, *divites qui habetis consolationem vestram*. Utinam nos dilectissimi in eo populo inveniri semper optemus, non cui dicitur *vae*, sed quem consolatur Dominus Deus suus. Quis enim consoletur eos qui suam habent consolationem? Non consolatur Christi infantia garrulos, non consolantur Christi lachrymae cachinnantes, non consolantur panni eius ambulantes in stolis, non consolantur praesepe & stabulum amantes primas cathedras in synagogis: sed æquanimitè fortè universam hanc consolationem expectantibus in silentio Dominum, lugentibus, pannofis pauperibus cedere videbuntur. Caterum audiant quòd & ipsi quoque Angeli non alios consolantur. Vigilantibus enim pastoribus & custodientibus vigiliis noctis evangelizatur gaudium novae lucis, & eis natus dicitur esse Salvator. Pauperibus atque laborantibus, non vobis divitibus (qui vestram habetis consolationem, & *vae* divinum) inter ipsas vigiliis noctis dies sanctificatus illuxit, & nox sicut dies illuminata, imò in diem mutata est, dicente Angelo: *Quia natus est vobis Salvator*, hodie utique, non in hac nocte. Siquidem nox praecessit, dies autem

^b Psal. 9. 8
^c Luc. 6. 24
Populus Iesus
quis sit.

Consolationes
Christi ad quos
pertineant.

Luc. 1.

appropinquavit, verus utique dies, salutare Dei

Jesus Christus Dominus noster, qui est

super omnia benedictus in

saecula, Amen.

N 3

IN

IN NATALI SANCTORUM INNOCENTIUM,

De quatuor continuis Solemnitatibus; scilicet Nativitatis Domini,
ac SS. Stephani, Ioannis, & Innocentium.

S E R M O U N I C U S.

^a Pſal. 117. d
Christus omnis
ſanctitatis
fons.

Christi natale
triplex ſo-
lemnitas ſe-
quitur, &
cur.

Triples genus
ſanctitatis &
martyrii.

^a Matt. 20. c
^b Ioan. 2. g

^c Ibid.

Innocentes ve-
ros Christi
martyres cen-
ſendos eſſe do-
cet, eſi pro-
pria voluntate
non ſuſce-
perint mar-
tyrium.

Benedictus qui venit in nomine Domini, Deus, Dominus, & illuxit nobis ^a:
Benedictum nomen gloriæ eius quod est sanctum. Neque enim otio-
sè venit, quod ex Maria natum est sanctum, sed copiosè diffundit & no-
men & gratiam sanctitatis. Nimirum inde Stephanus sanctus, inde Jo-
annes sanctus, inde sancti etiam Innocentes. Utili proinde dispensatione
triplex ista solemnitas Natale Domini comitatur, ut non modò inter con-
tinuas solemnitates devotio continua perseveret, sed & fructus Dominicæ
Nativitatis exinde nobis velut ex quadam prosecutione evidentiùs inno-
tescat. Siquidem advertere est in his tribus solemnitatibus triplicem
quandam speciem sanctitatis, nec facillè præter hæc tria sanctorum gene-
ra, quartum aliud posse arbitror in hominibus reperiri. Habemus in Bea-
to Stephano martyrii simul & opus & voluntatem, habemus solam vo-
luntatem in beato Joanne, solum in beatis Innocentibus opus. Biberunt
omnes hi calicem salutis, aut corpore simul & spiritu, aut solo spiritu, aut
corpore solo. *Calicem quidem meum biberis*, ait Dominus Jacobo & Joan-
ni ^a: nec dubium quin de passionis calice loqueretur. Demum cum Pe-
tro diceret: *Sequere me* ^b, evidenter eum ad imitationem suæ provo-
cans passionis; *conversus ille vidit discipulum, quem diligebat Iesus, sequen-
tem*, non tam gressu corporis, quàm promptæ devotionis affectu. Et bibit
ergo Joannes calicem salutaris, & secutus est Dominum sicut Petrus etſi
non omnimodo sicut Petrus. Quod enim sic mansit, ut non etiam pas-
sione corporea Dominum sequeretur, divini fuit consilii, sicut ipse ait: ^c
sic eum volo manere donec veniam. Ac si dicat. Vult quidem & ipse sequi,
sed ego sic eum volo manere.

An verò de Innocentium coronis quis dubitet? ille pro Christo tru-
cidatos infantes dubitet inter martyres coronari, qui regeneratos in Chri-
sto non credit inter adoptionis filios numerari. Alioquin quando coævus
sibi pueros, puer, ille qui natus est nobis, non contra nos, propter se pa-
teretur occidi? quod utique solo nutu poterat prohibere, nisi melius a-
quid eis provideret, ut quemadmodum cæteris infantibus tunc qui-
dem circumcisio, nunc verò baptismus sine ullo propriæ voluntatis
usu sufficit ad salutem, sic nihilominus pro eo susceptum martyrium
illis

illis sufficeret ad sanctitatem. Si quæris eorum apud Deum merita, ut coronarentur, quære & apud Herodem crimina ut trucidarentur. An forte minor Christi pietas, quàm Herodis impietas, ut ille quidem potuerit innoxios neci dare, Christus non potuerit propter se occisos coronare: Sit ergo Stephanus martyr apud homines, cuius voluntaria passio evidenter apparuit in eo vel maximè, quòd in ipso mortis articulo tam prosequentibus, quam pro seipso sollicitudinem gereret amplioem, vinceretque in eo sensum corporeæ passionis internæ compassionis affectus, ut illorum magis scelera, quàm sua vulnera plangeret. Sit Joannes apud Angelos martyr, quibus tanquam spiritualibus creaturis spiritualia devotionis eius signa certius innotuerunt. Cæterum hi sunt planè martyres tui Deus: ut in quibus nec homo nec Angelus meritum invenit, singularis tuæ prærogativa gratiæ evidentius commendetur. Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem. ^d *Gloria in excelsis Deo*, Angeli dicunt, & ^e *in terra pax hominibus bonæ voluntatis* ^e. Magna quidem, sed audeo dicere, necdum perfecta laus, donec veniat qui dicat ^f, *Sinite parvulos ad me venire, quia talium est regnum cælorum*: & pax hominibus, etiam sine voluntatis usu in sacramento pietatis.

^d Psal. 8. a
^e Luc. 2. b
^f Matt. 19. b

Considerent hæc, qui de opere & voluntate contentiosis solent disputationibus corrixari: considerent & advertant neutrum negligi oportere, ubi non videtur deesse facultas, præsertim cum utrumque sine altero (ubi tamen facultas deest) non modò salutem conferre possit, sed etiam sanctitatem. Sed & hoc quoque firmiter teneant, prodesse quidem opus sine voluntate, non tamen contra voluntatem: ut undè salvantur infantes, inde magis damnentur fictè accedentes. Nihilominus sanè in quibusdam voluntas sine opere sufficiens est, non autem econtra opus. Verbi causa, Rapitur quis in bona quidem voluntate, sed necdum perfecta, necdum idonea martyrium sustinere: quis illi audeat pro hac imperfectione negare salutem? Fortè enim propterea non finitur in illam gravem tentationem venire, ne deficiat & damnatur. Nimirum si in hac tam infirma voluntate induceretur in eam quæ supra ipsum est tentatione, ne voluntas roboraretur, quis illum dubitet defecturum, negaturum, & si in eo mori contigerit, etiam periturum? ^g *Quis enim erubuerit me coram hominibus, erubescam & ego eum*, ait Dominus, *coram Angelis Dei*. In ea igitur imperfecta voluntate, in qua salvatur quis ubi deest facultas operis, jam non salvari posset propter defectum operis, vel opus defectionis. Idem verò & in ignorantia posset accidere. *Æmulemur proinde charitatem, & sectemur bona opera, fratres mei, nec infirmitatis, nec ignorantia peccata ullo modo parvipendentes.*

Quid de conjunctione boni operis, & bona voluntatis sentiendum.

Bonum opus sine voluntate, & bona voluntas sine opere, quando profint.

^g Luc. 9. d

*Larga Dei
bonitas in
querenda ho-
minis salute.*

h Ican. 17.a

tes. Magis autem solliciti & timorati, agamus gratias benignissimo & largissimo Salvatore, qui humanæ salutis occasiones tam copiosa charitate perquirat, ut in his voluntatem & opus, in his sine opere voluntatem, in his etiam sine voluntate opus salutis invenire lætetur, qui vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem sui venire. Hæc est enim vita æterna ^b, ut cognoscamus patrem verum Deum, & quem misit JESUM Christum, qui unus cum eo verus est Deus super omnia benedictus in sæcula. AMEN.

IN CIRCUMCISIONE DOMINI.

SERMO I.

*Postquam consummati sunt dies octo, ut circumcideretur Puer,
vocatum est nomen eius Iesus a.*

Luc. 2.c

Levit. 21.b

*Christi humi-
litas omni
peccato caven-
tis & pecca-
toris cauteriū
non detre-
stantis.*

*Præposterus
hominum pu-
dor, & super-
bia, qui non
erubescunt
peccare, sed
penitere.*

AUdivimus paucis expressum magnum pietatis Sacramentum. AUdivimus congruam lectionem Verbo abbreviato, quod fecit Dominus super terram. Abbreviatum enim in carne, ampliùs abbreviatur suscepta etiam carnis circumcissione. Minoratus paulominus ab Angelis Dei filius humanam naturam induit, sed jam nec ipsum respiciens remedium humanæ corruptionis, plane multo minoratus ab eis. Habes igitur hîc magnum fidei documentum; habes & manifestum humilitatis exemplum. Ad quid enim tibi circumcissio necessaria, qui peccatum non commisisti, nec contraxisti? Quod ipse non feceris, ætas manifestat: quod non contraxeris, multo certius probat Patris divinitas integritas Matris. Summus Sacerdos es, quem nec super patre nec super matre contaminandum, prophetatum est in lege ^b, potiùs quàm mandatum. Est enim tibi Pater ab æterno, sed Deus est, in quem peccatum non cadit. Est & Mater ex tempore, sed virgo, nec parere potuit incorruptio corruptelam. Super hæc omnia circumciditur Puer, Agnus sine macula. Et si non eguit, tamen voluit circumcidi. Nec refugium quidem ullum vulneris habens, alligaturam non refugit vulneris. Non sic impii, non sic, non sic agit perversitas elationis humanæ. Erubescimus vulnerum ligaturam qui de vulneribus interdum etiam gloriamur. Quem nemo potest arguere de peccato, ipse peccati remedium & verecundum pariter & austerum sine ulla necessitate suscepit, nec repulit cultrum lapideum, in quo solo vetus illa quæ raderetur rubigo non fuit. Nos è contra inverecundi ad obscenitatem culpæ, erubescimus agere penitentiam: quod extremæ dementiæ est; malè proni in vulnera, peius in remedia verecundi. Qui peccatum non fecit, non dedignatus est se peccatorem reputari; nos & esse volumus, & nolumus æstimari. Itane sano opus est medicina-